

ART IN DEMOCRACY

BOJ ZA DEMOKRATICKE HODNOTY OČAMI SÚČASNÝCH
EURÓPSKYCH UMELCOV

PEDAGOGICKÝ MATERIÁL

**POZRITE
SI VÝSTAVU**

Európsky parlament

© Európska únia, 2023

Akékoľvek rozmnožovanie, prispôbenie, čiastočná zmena alebo vysielaie cez televíziu, káblové vysielaie alebo on-line sú zakázané bez predchádzajúceho súhlasu SABAM, Belgickej spoločnosti autorov, skladateľov a vydavateľov, rue d'Arlon 75- 77 à 1040 Bruxelles (Brusel), Belgique (Belgicko).

Tel. č. : 02/286.82.80,
Internetová stránka: <http://www.sabam.be>
E-mail: visual.arts@sabam.be

Obsah

Úvod.....	5
Časť 1: Zoznam umeleckých diel a ich vzťah k demokracii	6
1. Európska únia. Projekt budovania Európy. Demokracia a jej pravidlá hry	7
2. Občianska a politická angažovanosť.....	11
3. Vzťah občanov k verejnej správe a spravodlivosti	16
4. Riziká a nebezpečenstvá pre demokraciu. Odpor občianskej spoločnosti proti útlaku.....	19
5. Masmédiá a demokracia.....	27
6. Demokracia a transformácia miest	31
7. Demokratizácia umenia.....	35
Časť 2: Rozhovory s umelcami	40
Časť 3: Plán vyučovania - Skúmanie demokracie v umení a prostredníctvom umenia	46
Ďalšie Zdroje	54

Prehľad tém a súvisiacich umeleckých diel:

1. Európska únia Projekt budovania Európy Demokracia a jej pravidlá hry

- Françoise Schein (*1953) – *IDEOGLYPHE EUROPÉEN*, 1988, Belgicko **ROZHOVOR**
- John Vassar House (1926 – 1982) – *PARLAMENTO EUROPEO 1979*, 1979, USA
- John Goudie Lynch (*1946) – *HÉMICYCLE STRASBOURG*, 1987, Holandsko
- Olivier Strebelle (1927 – 2017) – *CONFLUENCES*, 1989, Belgicko

2. Občianska a politická angažovanosť

- Fabian Edelstam (*1965) – *PORTRAIT OF PAUL-HENRI SPAAK*, 2013, Švédsko
- *PLAGÁT SACHAROVOVEJ CENY ZA SLOBODU MYSLENIA* (1993)
- Písací stroj značky Continental – Písací stroj Józsefa Antalla. Maďarsko
- Paul Graham (*1956) – *UNTITLED, BELFAST (CONCRETE BENCH)*, Spojené kráľovstvo
- Jörg Immendorff (1945 – 2007) – *WÄHLE*, 1979, Nemecko

3. Vzťah občanov k verejnej správe a spravodlivosti

- John Goudie Lynch (*1946) – *GIROKANTOOR*, 1983, Holandsko
- Hanna Collins (*1956) – *POWER IS WORK, WORK IS POWER*, 1990, Spojené kráľovstvo **ROZHOVOR**
- Galli (*1944) – *AN DAS VERSORGUNGSAMT*, 1983, Nemecko

4. Riziká a nebezpečenstvá pre demokraciu. Odpor občianskej spoločnosti voči útlaku

- Willi Doherty (*1959) – *ENDURING, DERRY*, 1992, Spojené kráľovstvo
- Willi Doherty (*1959) – *MANY HAVE EYES BUT CANNOT SEE*, 1992, Spojené kráľovstvo
- Two/Four/Two (umelecká skupina vytvorená v roku 1996)
- Costas Mantzalos (*1963) a Constantinos Kounnis (*1973) – *BELIEVE IN ME*, 2007, Cyprus **ROZHOVOR**
- James Hanley (*1965) – *The Convert*, 1992, Írsko
- Andrey Daniel (1952 – 2019) – *TRILOGY: THE ELUSIVE MEANING OF CAUSE AND EFFECT, TO BRUEGEL; THE MATING SEASON OF THE LEVIATHANS; THE DEATH OF THE WORKER X*, 2009, Bulharsko
- Flo Kaserau (*1985) – *FEARS OF A MUSEUM DIRECTOR*, 2014, Estónsko
- Yannis Gaitis (1923 – 1984) – *THE PARADE*, 1983, Grécko
- Dan Wolgers (*1955) – *HÄR SLUTAR ALLMÄN VÄG* (Cyklus), 1995, Švédsko

5. Masmédiá a demokracia

- Olaf Metzel (*1952) – *IL MESSAGERO, MERCOLEDI 12. OTTOBRE 1988*, 1989, Nemecko
- Antoni Clavé (1913 – 2005) – *NEW YORK II*, 1989, Španielsko
- Anna Baumgart (*1966) – *WALL*, 2008, Poľsko
- Frank Thiel (*1966) – *BERLIN* (cyklus 6 fotografií), 1990, Nemecko

6. Demokracia a transformácia miest

- Nadežda Oleg Ljachova (*1960) – *MOTIF I (STATE MACHINE)*; vydanie 1/4, Bulharsko
- Rafał Olbiński (*1945) – *LA POLOGNE DANS L'U.E.*, 2004, Poľsko
- Vasilena Gankovska (*1978) – *AN AFTERNOON AT BURGGARTEN #2*, Series "A Burggarten Afternoon" (cyklus A Burggarten Afternoon), 2007, Bulharsko
- Boris Missirkov (*1971) a Georgi Bogdanov (*1971) – *VALCHEVS FAMILY, BUZLUDZHA PEAK*, z cyklu Weekend 2126; vydanie 3 + 1, Bulharsko

7. Demokratizácia umenia

- Jaan Elken (*1954) – *KNOCK, KNOCK KNOCKING ON HEAVEN'S DOOR*, 2007, Estónsko
- Joep Van Lieshout (*1963) – *MEDICINE CABINET*, 1992, Holandsko **ROZHOVOR**
- Marko Blažo (*1972) – *WARHOL 1*, 2007, Slovensko
- Ruth Bianco (*1954) – *LINES OF MIGRATION*, 2020 – 2021, Malta **ROZHOVOR**
- Edith Karlson (*1983) – *FAMILY*, 2019, Estónsko

ÚVOD

Cieľom tohto pedagogického materiálu je **poskytnúť učiteľom praktické usmernenia pre výstavu „Art in Democracy“**. Výstavu možno fyzicky navštíviť na rôznych miestach v Bruseli a Štrasburgu, ale dôležité je, že **všetky materiály sú dostupné aj online**. Poskytované informácie majú **všeobecnejší charakter**, aby sa mohli **prispôbiť vzdelávacím kontextom na medzinárodnej úrovni**, ktoré sa v jednotlivých krajinách líšia. Tieto usmernenia teda môžete využiť podľa vašich potrieb.

Už v júni 2024 sa uskutočnia voľby do Európskeho parlamentu. Pre študentov môže byť preto zaujímavé zamyslieť sa nad demokraciou a tým, čo pre nich znamená. Vnímanie Európy a jej **demokratických hodnôt očami jej umelcov** ponúka príležitosť **zaoberať sa témou demokracie a demokratických hodnôt pomocou estetiky a učenia na základe konkrétnych umeleckých zážitkov**. Umelecký prejav môže podnietiť **zapojenie študentov, uľahčiť diskusie v triede a rozvinúť úvahy o tejto téme**.

V časti 1 sa v materiáli uvádzajú **konkrétne informácie o tom, ako sedem vybraných tém, ako aj jednotlivé umelecké diela predstavené na výstave súvisia s hlavnou témou demokracie**. Pod každým umeleckým dielom nájdete tzv. „**učiteľský kútik**“ s niekoľkými praktickými nápadiami, ako iniciovať vlastné výtvary študentov na základe daného umeleckého príkladu.

V časti 2 materiálu sa uvádzajú nápady na využitie **rozhovorov**, ktoré poskytli niektorí vystavujúci umelci. Hovoria o svojich dielach na výstave a prezentujú svoje osobné názory na význam umenia v demokracii. Táto časť obsahuje **klúčové vyjadrenia** umelcov a **súbor piatich otázok**, ktoré sa majú položiť v triede. Ak chcete vzbudiť záujem o túto tému, môžete najskôr požiadať študentov o ich vlastný názor na umenie v demokracii a následne ho porovnať s názormi umelcov.

Najdôležitejšia je časť 3, ktorá ponúka konkrétny **plán vyučovacej hodiny**. Je veľmi praktický a učiteľom odporúča rôzne aktivity, ktoré možno uskutočniť v triede. Študenti budú vyjadrovať svoje myšlienky a pocity, budú musieť diskutovať, robiť kompromisy alebo sa riadiť rozhodnutiami väčšiny, ktoré sa prijímajú v skupine na základe hlasovania. Týmto spôsobom teória umožňuje pochopiť demokraciu prostredníctvom skúseností z reálneho života, interakcií a spolupráce s ostatnými v záujme dosiahnutia spoločného cieľa.

Prepojenie s výstavou „Art in Democracy“

Výstavu „Art in Democracy“ tvoria umelecké diela zo zbierky súčasného umenia Európskeho parlamentu. Simone Veil, prvá predsedníčka priamo voleného Európskeho parlamentu, založila zbierku v roku 1980. Ide o jedinečnú zbierku, ktorá so svojimi viac ako 500 európskymi umeleckými dielami stelesňuje európske motto „Zjednotení v rozmanitosti“. Odráža kultúrne dedičstvo Európy a je vyjadrením jeho kultúrnej identity, ako aj dialógu medzi rôznymi kultúrami. Zbierka sa neustále rozrastá a umelecky ilustruje cestu, ktorú prešla Európska únia, a to, čo ešte treba vybudovať a vytvoriť.

Tvorcovia výstavy „Art in Democracy“ si uvedomovali kultúrnu a komunikačnú silu, ktorú môže mať umenie, a diela zoskupili do siedmich tematických oblastí, v ktorých sa návštevník pozerá na demokraciu z rôznych uhlov pohľadu.

ČASŤ 1

Zoznam umeleckých diel a ich vzťah k demokracii

V tejto časti sú všetky umelecké diela, ktoré sú súčasťou výstavy, rozdelené do siedmich tematických oblastí. Niektoré umelecké diela súvisia s viac ako jednou témou. Neváhajte ich zoskupiť inak alebo premiestniť, podľa vašich vyučovacích kritérií. Cieľom informácií o každom umeleckom diele je osobitne zdôrazniť ich vzťah k téme demokracie. V osobitnom „učiteľskom kútiku“ pod každým umeleckým dielom nájdete nápady, ako podnietiť vlastné výtvary vašich študentov. Plán vyučovacej hodiny v časti 4 možno prispôbiť umeleckým dielam, na ktorých ste sa rozhodli pracovať. Cieľom nie je len to, aby študenti rozvíjali svoj vlastný umelecký prejav, ale aj aby o ňom uvažovali a diskutovali o dosiahnutých výsledkoch.

1. Európska únia. Projekt budovania Európy. Demokracia a jej pravidlá hry

Táto prvá téma predstavuje umelecké diela zbierky, ktoré sa zaoberajú budovaním EÚ a myšlienkami, ktoré s ním súvisia. Zahŕňa napríklad tieto aspekty:

- budovanie Európy
- Európsky parlament ako srdce demokracie
- rozdelenie právomocí v EÚ
- EÚ – sútok mnohých kultúr, národov, jazykov atď. a jej neustála snaha o bratstvo, porozumenie a spolunažívanie.

Françoise Schein < Ideoglyphe Européen > (1988)

Toto umelecké dielo pozostáva z komplexného vzorca – spleti križujúcich sa dráh a ciest na zhrdzavenom kovovom povrchu. V tejto sieti serpentín malé elektrické žiarovky naznačujú, kde by sa na mape nachádzali hlavné mestá EÚ. Okrem toho rad malých hodín ukazuje rôzne časové pásma, čo symbolizuje porozumenie a zhodu medzi krajinami.

Umelkyňa opísala svoj panelový reliéf ako „abstraktné dielo, ktoré sa zaoberá témou budovania Európy. Túto prácu, ktorá popisuje hranice kontinentu, v ktorom to vrie, som koncipovala dva roky pred pádom Berlínskeho múru. Dielo, ktoré predpovedá udalosti, ktoré otriasli povojnovou Európou, som vytvorila po desiatich rokoch života v New Yorku. Bola to dlhá neprítomnosť a odlúčenie, ktoré mi nepochybne umožnili pochopiť súdržnosť, ktorá existuje medzi všetkými európskymi krajinami, súdržnosť vytvorená jedným ľuďom: Európanmi“.

Ideoglyphe bol jedným z prvých z celého radu rozmerných diel, ktoré vytvorila od roku 1989. V jej medzinárodnom projekte mestského umenia, ktorý bol predstavený na rôznych staniciach metra v európskych hlavných mestách, sa objavuje základný motív: sieť. Françoise Schein prostredníctvom svojho umenia vyjadrila, aký úzky je vzťah medzi poznatkami a demokraciou.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- nakreslili mapu EÚ
- našli tvorivé spôsoby, ako zobrazit' hlavné mestá na mape
- našli tvorivé spôsoby, ako prepojiť členské štáty EÚ
- tvorivým spôsobom uviedli, kedy vstúpili do EÚ.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/ideoglyphe-europeen/>

ROZHOVOR

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156086

John Vassar House < Parlamento Europeo 1979 > (1979)

Dielo Parlamento Europeo predstavuje významnú úlohu Európskeho parlamentu ako hnacej sily parlamentnej demokracie v Európe. Objekt pripomína veľký kompas, astroláb alebo vedecký navigačný prístroj a symbolicky predstavuje konkrétny moment v európskych dejinách, keď sa rozhodlo, že Európsky parlament bude prvýkrát volený v priamych a všeobecných voľbách. Dielo je poctou voľbám v roku 1979 a ukazuje moment, keď sa niekoľko európskych krajín chystalo pristúpiť k Európskemu spoločenstvu.

Klinové prvky kruhu predstavujú deväť členských štátov, pričom veľkosť klinu zodpovedá hlasovacej sile príslušnej krajiny. Vonkajší povrch odráža jedinečnosť každej krajiny, zatiaľ čo vnútorný povrch kruhu symbolizuje ich jednotu v rámci Európskeho parlamentu.

Tri pohyby proti smeru hodinových ručičiek na vnútornom kruhu predstavujú chronologický vývoj nedávnej európskej spolupráce: Francúzsko – Nemecko, Benelux – Taliansko a Dánsko – Spojené kráľovstvo – Írsko. Grécko je pripravené na vstup do kruhu. Základňa, ktorá symbolizuje voličov, pozostáva z toku rôznych politických prúdov, na ktorých spočíva celá parlamentná štruktúra. Tieto prúdy sa zblížujú ako kinetická sila, ktorá je motorom činnosti Parlamentu.

Tieto hlboké myšlienky sa premietli do fascinujúceho rotačného mechanizmu, ktorý sa podobá imaginárnemu kompasu alebo hodinkám. Mechanizmus, ktorého os je nastavená v dynamickom uhle, znázorňuje kroky koordinované medzi krajinami, ktoré tvorili Európsku úniu v roku 1979, a krajinami, ktoré k nej čoskoro mali pristúpiť.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- zhromaždili obrázky členských štátov EÚ
- sa zamysleli nad formátmi a technikami, pomocou ktorých by obrázky usporiadali umeleckým spôsobom a ilustrovali ich chronologické pristúpenie k Európskej únii.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/parlamento-europeo-1979/>

John Goudie Lynch < Hemicycle Strasbourg > (1987)

Na tomto obraze je zachytený moment v rokovacej sále na plenárnej schôdzi Európskeho parlamentu v roku 1987, ktorú viedol jeho vtedajší predseda P. Dankert. V rokovacej sále sa diskutuje o európskych právnych predpisoch. Scéna naraz zachytáva množstvo mikroudalostí (šepkanie, listovanie v podkladoch a množstvo iných), ktoré patria k schôdzam v rokovacej sále. Je to fragment, ktorý sumarizuje demokraticky zvolenú európsku inštitúciu pri práci.

Učiteľský kútik:

Niekoľko konkrétnych nápadov nájdete v pláne vyučovacej hodiny v časti 3 tohto materiálu.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/hemicycle-strasbourg/>

Oliver Strebelle < Confluences > (1989)

Oliver Strebelle vytvoril impozantnú oceľovú konštrukciu, ktorá sa podobá na mohutný strom, ktorého silný valcovitý kmeň rastie do výšky a rozvetvuje sa do mnohých zväzkov rúr. Tieto trubice sa v átriu budovy Európskeho parlamentu Paul-Henri Spaak prelínajú, rozprestierajú a zľahka kníšu.

Umelecké dielo je umiestnené v priestore, okolo ktorého sa vinie schodisko vedúce od protokolárneho vchodu do Európskeho parlamentu, kde sú privítané hlavy štátov a iní hodnostári, až po tretie poschodie, na ktorom sa nachádza rokovacia sála. Rokovacia sála v Bruseli sa používa na krátke plenárne zasadnutia alebo konferencie, zatiaľ čo hlavné plenárne schôdze sa konajú v Štrasburgu. Dielo Confluences vyrastá zo spoločného základu na prízemí a predstavuje sféru zblížovania, stretnutí, bratstva a vzájomného porozumenia, pričom zdôrazňuje, že je dôležité, aby európske národy podporovali tieto hodnoty pri svojej vzájomnej činnosti a spoločnom úsilí.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vymysleli nové vizuálne stvárnenie témy „Confluences“ (franc.: sútoky, zbiehanie) v Európe

alebo

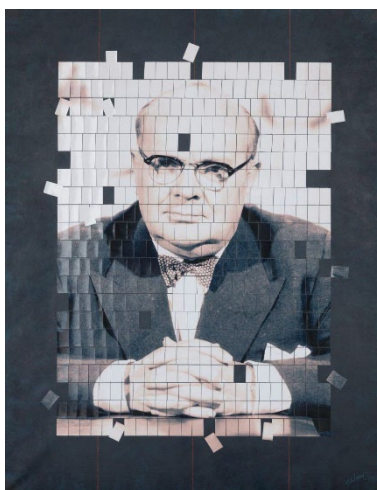
- vytvorili vlastnú sochu, ktorá symbolizuje súdržnosť v EÚ.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/confluences/>

2. Občianska a politická angažovanosť

Tieto umelecké diela vzdávajú hold archetypálnym osobnostiam, ktoré bojovali za slobodu a demokratické hodnoty v Európe. Slúžia ako príklady toho, ako sú odhodlanie, húževnatá práca a vodcovstvo niektorých politických osobností zásadné pre zavedenie parlamentnej demokracie a jej úspešný rozvoj.

Fabian Edelstam < Portrait of Paul-Henri Spaak > (2013)

Paul Henri Spaak (25. januára 1899 – 31. júl 1972), ktorého vďaka jeho obrovskému vplyvu, ktorý mal na európsku politiku a na vytvorenie Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS), prezývali „pán Európa“, bol predsedom vlády Belgicka v roku 1938 a počas druhej svetovej vojny pôsobil ako minister zahraničných vecí v belgickej vláde. Spaak ako zástanca multilateralizmu podporoval medzinárodnú spoluprácu a usiloval sa zapojiť aj geopolitických nepriateľov Belgicka a NATO, ako boli Sovietsky zväz a jeho satelitné štáty. V máji 1957 sa stal druhým generálnym tajomníkom NATO. Spaak, ktorý v roku 1945 predsedal prvému Valnému zhromaždeniu Organizácie Spojených národov a v roku 1949 podpísal za Belgicko Severoatlantickú zmluvu, mal bohaté skúsenosti na poli medzinárodných záležitostí.

Európsky parlament, po Paulovi-Henrim Spaakovi pomenoval budovu, v ktorej sa nachádza protokolárny vchod a bruselská rokovacia sála, a vzdal tak hold životnému dielu tohto vplyvného štátnika.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vymenovali osobnosti, ktoré boli dôležité pre budovanie a rozvoj EÚ Môže to zahŕňať historické postavy, ktoré žili dávno predtým, ako napríklad Kant.
- nakreslili alebo namaľovali portréty tých osobností, ktoré na nich v tejto súvislosti najviac zapôsobili.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/portrait-of-paul-henri-spaak/>

< Poster of the Sakharov prize for freedom of thought > (1993)

Sacharovova cena za slobodu myslenia je najvyšším ocenením, ktoré Európska únia udeľuje za prácu v oblasti boja za ľudské práva. Je vyjadrením uznania jednotlivcom, skupinám a organizáciám, ktoré významnou mierou prispeli k ochrane slobody myslenia. Európska únia touto cenou a prostredníctvom jej pridruženej siete podporuje laureátov, ktorých tak posilňuje a podnecuje v boji za ich vec.

Ocenenie získali disidenti, politickí vodcovia, novinári, právnicki, aktivisti občianskej spoločnosti, spisovatelia, matky, manželky, vedúci predstavitelia menších, skupina aktivistov vystupujúcich proti terorizmu, mieroví aktivisti, aktivista zasadzujúci sa proti mučeniu, karikaturista, dlhodobo zadržovaný väzni svedomia, režisér, OSN ako inštitúcia, ako aj dieťa vystupujúce za právo na vzdelanie. Propaguje slobodu prejavu, práva menších, dodržiavanie medzinárodného práva, rozvoj demokracie a uplatňovanie zásad právneho štátu. Viacerí laureáti, napríklad Nelson Mandela, Malála Júsafzaj, Denis Mukwege a Nádja Murád, získali aj Nobelovu cenu za mier.

Európsky parlament udeľuje Sacharovovu cenu koncom každého roka na plenárnej schôdzi v Štrasburgu. Laureáta alebo laureátov Sacharovovej ceny vyberá Konferencia predsedov, orgán Európskeho parlamentu na čele s predsedom, ktorá pozostáva z vedúcich predstaviteľov všetkých politických skupín zastúpených v Parlamente. Tento kolektívny rozhodovací proces zabezpečuje, že výber laureátov je skutočne demokratickou európskou voľbou. Sacharovova cena nie je len uznaním alebo odmenou pre osobu alebo skupinu ľudí, ale je to potvrdenie správnosti danej veci a jej legitimizácia.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vybrali jedného alebo viacerých laureátov Sacharovovej ceny, ktorí sú pre nich dôležití, pokiaľ ide o slobodu myslenia (možno ich nájsť tu <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/sk/home>).
- sa zamysleli nad umeleckým spôsobom, ako prezentovať laureátov a vec, za ktorú bojujú, napr. kolážou, portrétnou maľbou alebo kresbou, plagátom, obrázkovým príbehom, videom/reelom.

<https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/sk/home>

< József Antall's typewriter >**Umelecká a kultúrna zbierka Európskeho parlamentu**

József Antall (8. apríla 1932 – 12. decembra 1993) zohral významnú úlohu v histórii Maďarska ako prvý demokraticky zvolený predseda vlády po páde komunistického režimu. Bol učiteľom, knihovníkom, historikom a politickým činiteľom. V rokoch 1989 až 1993 viedol Maďarské demokratické fórum (MDF). Ako jeho predseda sa podieľal na vytvorení koalície s ďalšími dvoma stranami, nezávislou Stranou malých poľnohospodárov (FKgP) a Kresťansko-demokratickou ľudovou stranou (KDNP). V záujme lepšieho spravovania krajiny uzavrel dohodu so Zväzom slobodných demokratov (SZDSZ), ktorá položila základy parlamentného fungovania maďarskej demokracie.

Jedno z krídel sídla Európskeho parlamentu v Bruseli bolo slávnostne otvorené v roku 2009 a pomenované po Józsefovi Antalovi. Písací stroj darovala Antalova rodina a maďarské národné zhromaždenie.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- si vyhľadali informácie o Józsefovi Antalovi a jeho úlohe v maďarskej demokracii a namaľovali alebo nakreslili jeho portrét, ktorý by ilustroval jeho politický význam (napr. na pozadie môžu umiestniť rôzne fragmenty, obrazové či iné prvky)
- porovnali písací stroj s modernými médiami vytvorením koláže zobrazujúcej vývoj komunikačných nástrojov od začiatku EÚ.

Paul Graham < Untitled, Belfast (Concrete bench) > (1988)

Paul Graham si viac ako známe osobnosti všíma hrdinov všedného dňa, ktorí nie sú ospevovaní. Títo bežní ľudia stoja v centre fotografickej zbierky Paula Grahama. Grahamové fotografie často zachytávajú týchto jednotlivcov v zdanlivo neplánovaných a spontánnych momentoch, či už na ulici alebo v interiéri. Na fotografii, ktorá sa nachádza v umeleckej zbierke, sú títo ľudia paradoxne prítomní cez prizmu ich neprítomnosti v tichej časti Belfastu s jednoduchou betónovou lavičkou. Untitled/Belfast (Concrete bench) je súčasťou Grahamovej dokumentácie írskoho konfliktu. Graham tým, že svoj objektív zaostril na takú banálnu vec, ako je lavička, izoluje predmet od všeobecného politického a ideologického prostredia, ktoré je tu len jednoducho navodené. Výsledným dojmom je tak zmysel normálnosti vo svete pochybností a chaosu.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- si predstavili dve osoby, ktoré majú rôzne názory alebo pochádzajú z odlišných prostredí a ktoré sedia spolu na tejto lavičke si predstavili, že sa spolu rozprávajú o téme, ktorá ich rozdeľuje. Dokážu nájsť spoločnú reč?
- vytvorili koláž, ktorá bude vychádzať z opísanej situácie.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/untitled-belfast-concrete-bench/>

Jörg Immendorff < Wähle! > (1979)

Immendorff vníma umenie ako spôsob riešenia a nápravy sociálnych a politických krívd. Toto umelecké dielo je zanietým nabádaním ľudí, aby slobodne vyjadrovali svoje myšlienky a rozhodovali sa medzi rôznymi alternatívami. Zdôrazňuje tak aktívne zapojenie sa do záležitostí, ktoré sa týkajú občianskeho života. Táto malba je súčasťou Immendorffovho populárneho cyklu malieb, kresieb a tlače zo 70. rokov 20. storočia s názvom Café Deutschland, v ktorom kombinoval autobiografické prvky so sociálnymi a politickými komentármi. V dielach často figuruje jeho umelecký tuteur Joseph Beuys, známy svojou „rozšírenou definíciou umenia“ a častými diskusiami o širokej škále tém.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- sa zamysleli nad slovom „Wähle!“ (Vol!) a možnosťami výberu, ktoré môže znamenať
- si predstavili svoj vlastný vizuálny kontext, ktorý v umeleckom diele nie je jasne viditeľný, a znázornili svoje úvahy kresbou alebo malbou, alebo
- aby vytvorili plagát vyzývajúci občanov, aby využili svoje demokratické právo a išli voliť.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/wahle/>

3. Vzťah občanov k verejnej správe a spravodlivosti

Základnou témou tejto časti výstavy je vzťah občanov k inštitúciám, či už vládny alebo mimovládny.

John Goudie Lynch < Girokantoor > (1983)

Na obraze J. G. Lyncha vidíme okienko kancelárie, za ktorým sa vybavujú stránky a ktoré by mohlo byť v banke, na ministerstve alebo vo verejnej agentúre. Pri bližšom pohľade si všimneme odraz osoby v skle, a to ženy nesúcej dve tašky alebo kufre. Zdá sa, že prísť až sem pre ňu nebolo jednoduché. Výveska „Gesloten“ však upozorňuje, že úrad je už zatvorený. Táto každodenná situácia, ktorú zachytil Lynch, má paradigmatický a kritický rozmer. Zdôrazňuje odopieranie komunikácie a pomoci zo strany orgánu moci (inštitúcie alebo administratívy) občanovi, ktorý prichádza so žiadosťou. Nejednoznačné grimasy dvoch zamestnancov alebo úradníkov utiahnutých za sklom, ktorým sa návštevník výstavy pozerá priamo do tváre, tento dojem ešte umocňujú.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- zmenili scénu tak, aby vyznela pozitívne a hovorila o tom, že občania podporu a pomoc získajú.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/girokantoor/>

Hannah Collins < Power is work, Work is power (diptych) > (1990)

Dielo Power is Work, Work is Power zachytáva horkosladkú realitu osôb s určitým postavením a mocou. Na fotografii sa advokát Koruny, ktorého definuje symbol politickej moci – parochňa –, obracia k divákovi chrbtom. Ukazuje sa tak ako neosobná a neprístupná postava bez nejakej osobnej väzby.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- našli príklady v dejinách umenia a súčasných publikáciách zobrazujúce postavy, ktoré sú obrátené chrbtom k divákovi
- diskutovali o tom, aký vplyv to má na diváka
- si vybrali určitú osobu, ktorá má moc, a nakreslili alebo namalovali ju zozadu
- sa zamysleli nad tým, ako tento uhol pohľadu mení to, ako túto osobu vnímame.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/power-is-work-work-is-power-diptych/>

ROZHOVOR

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156094

Galli < An das Versorgungsamt > (1983)

Na rozdiel od dvoch predchádzajúcich diel na nás kresba maliarky Galli pôsobí ako ľahké a hravé zobrazenie úradu sociálneho alebo dôchodkového zabezpečenia. Na kresbe vidíme zmätenú postavu, ktorú možno rozpoznať len podľa jej oka a ruky. Galli vyjadrovala násilie svojej generácie prostredníctvom naivne zmutovaných postáv, často pomocou semiotiky, jazyka a symboliky. Nezvyčajný postoj postavy a prosté akoby detské ťahy dodávajú kresbe auru mystiky či kúzla, ako keď dieťa popisuje imaginárnu bytosť.

Samotná umelkyňa má veľmi malú výšku, meria iba o niečo viac ako jeden meter. Táto osobná skutočnosť ovplyvňuje jej prístup k zobrazovaniu postáv. Z jej kresieb je cítiť, že počas svojho života sa musela hájiť, pretože sa vymykala bežným normám, a aké to muselo byť vyčerpávajúce.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- sa zamysleli nad životom ľudí so zdravotným postihnutím v našej spoločnosti a aby znázornili situáciu, v ktorej sa ich úloha stáva zrejmosťou. Študenti na to môžu použiť rôzne techniky a formáty.

alebo

- fotografovali ľudí čakajúcich v rôznych úradoch verejnej správy a vytvorili cyklus fotografií diskutovali o vzťahu medzi občanmi a administratívou. Čo je dobré? Čo možno zlepšiť?

!!! Študenti musia získať súhlas od ľudí, ktorých fotografujú.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/an-das-versorgungsamt/>

4. Riziká a nebezpečenstvá pre demokraciu. Odpor občianskej spoločnosti proti útlaku

Umelecké diela na túto tému sa zaoberajú rastúcimi rozdielmi a konfliktmi medzi rôznymi komunitami, obavami z budúcnosti a čoraz častejším monitorovaním a kontrolou jednotlivcov. Tieto témy a obavy sú zjavné v zbierke diel, ktoré odrážajú časy krízy a nepokojov. Naliehavo nás vyzývajú, aby sme si uvedomili skutočnosti, ktoré znázorňujú, a aby sme zvážili náš postoj k nim.

Willie Doherty < Enduring, Derry > (1992)

Willie Doherty zachytil mestskú scénu, neutešenú ulicu vo svojom rodnom Derry, zahalenú do žiarivého oparu. Obyvatelia sú neprítomní alebo zavretí vo svojich domoch. Pomocou elipsy zachytáva situáciu poznačenú skrytým násilím a napätím a pomenúva ju slovom Enduring, ktoré evokuje odolnosť, odhodlanie a integritu.

Doherty tak prepája slovo s obrazom a využíva techniku, ktorú už v 20. storočí používali umelecké smery, ako sú dadaizmus, surrealizmus a neskôr konceptuálne umenie. Tento jazykový prostriedok používa v súvislosti s historickým, politickým a sociálnym konfliktom v Severnom Írsku a odkazuje na nápisy a graffiti, ktoré na múry v Derry maľovali obe znepriatelené strany. V tomto diele Doherty kladie súčasný pokoj mesta do protikladu s nevysvetliteľnými hrôzami jeho minulosti. Doherty sa tak pýta, ako sa mohli takéto udalosti stať, a zároveň naznačuje, že aj s odstupom času, je táto minulosť súčasťou daného „miesta“, ako aj pamäti jednotlivých ľudí.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- našli podobné miesta vo svojom okolí, odfotografovali ich a k obrázku pridali presvedčivý jednoslovný odkaz.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/enduring-derry/>

Willie Doherty < Many Have Eyes But Cannot See (Dyptich) > (1992)

Ide o lakonické a na prvý pohľad zašifrované správy. Slová na ľavom a pravom paneli diptychu Vanishing point (Úbežný bod) a Blind spot (Nepokryté miesto či mŕtvy uhol) poukazujú na miesta, ktoré sú mimo dosahu sledovacích kamier alebo hliadok. Fotografické perspektívy v umeleckom diele slúžia ako metafora pre pamäť, minulosť a zabudnutie.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- našli vo svojom okolí miesta, ktoré sú/nie sú pod dohľadom
- odfotografovali tieto miesta a obrázky usporiadali buď ako fotoreportáž, alebo koláž
- sa zamysleli nad tým, ako je ovplyvnené správanie ľudí, keď tieto miesta sú a keď nie sú pod dohľadom diskutovali o výhodách a nevýhodách verejného dohľadu.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/many-have-eyes-but-cannot-see-dyptich/>

Two/Four/Two (Costas Mantzalos, Constantinos Kounnis) < Believe in me > (2007)

Na fotografii Believe in me autorskej dvojice Two/Four/Two je podmanivý vizuálny prvok, ktorý má schopnosť pozorovať a mimovoľne skúmať určité oblasti územia a spoločenského života. Tento prvok má podobu znepokojujúceho obrazu – obrovské očné viečko človeka prekryva kovová mriežka podobná väzenským mrežiam.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vytvorili podobnú mriežku – môžu ju vyrobiť z obyčajnej krabice
- priniesli túto krabicu na rôzne miesta a vyfotografovali ich cez túto mriežku
- diskutovali o tom, ako táto mriežka pôsobí na svoje okolie a na diváka.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/believe-in-me/>

ROZHOVOR

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156092

James Hanley < The Convert > (1992)

Hanley je uznávaný írsky portrétista z Dublinu, ktorý sa prevažne venuje figuratívnej tvorbe. Ústredným bodom jeho malieb sú postavy, okolo ktorých vytvára príbehy.

Na obraze „The Convert“ do seba jednotlivé prvky akosi nezapadajú, čo v nás vyvoláva zvedavosť. Mladý muž v obleku a čižmách lezie na strom. V jednej ruke drží pílu, ktorej účel nie je v kontexte maľby jasný. Očividne je v nebezpečnej situácii a vyzerať to, že sa snaží uniknúť požiaru pod ním. Ide však o pomerne márnny a absurdný počin. Keď vylezie na vrchol stromu, nebude mať kam uniknúť pred nebezpečenstvom prichádzajúcim zdola. Z názvu tohto umeleckého diela (The Convert – Konvertita) by sa mohlo zdať, že zobrazuje niekoho, kto zmenil svoje presvedčenie, najmä v náboženskom alebo politickom zmysle. No obraz neodhaľuje širšie súvislosti. Mladý muž sa však zjavne ocitol v nečakanej zúfalej situácii, z ktorej sa snaží uniknúť. Použité farby a štýl umeleckého diela toto dramatické zobrazenie úteku ešte umocňujú.

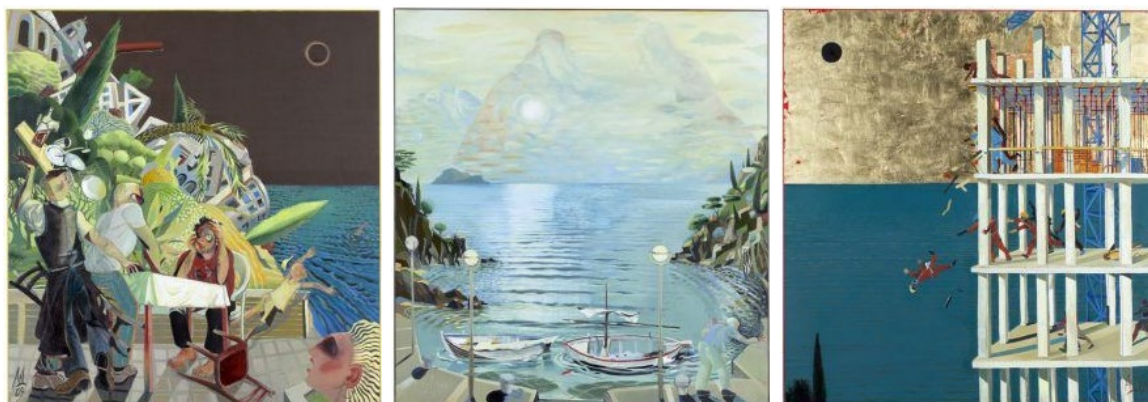
Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- si spomenuli na ľudí, ktorí sú na úteku pred nebezpečnými situáciami. V súčasnosti existuje mnoho zón konfliktov, z ktorých ľudia utekajú. Študenti by mali popremýšľať a diskutovať o nebezpečenstvách, s ktorými sa títo ľudia stretávajú, ako aj o výhodách a nevýhodách možných východísk.
- výtvarne zobrazili ich príchod do bezpečného prostredia. Čo títo ľudia cítia, čo si so sebou nesú a s čím sa stretávajú?

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/the-convert/>

Andrey Daniel < Trilogy: The elusive Meaning of Cause and Effect; To Bruegel: The Mating Season of the Leviathans; The Death of the Worker X > (2009)

Keď sa štát premení na hrôzostrašný mechanizmus, ktorý neslúži občanom, ale využíva ich a preniká do ich súkromia, potom nadobúda obludnú formu mytologického leviatana. Andrej Daniel znázorňuje apokalyptické udalosti ako varovania. Na stredom paneli triptychu je leviatan vynárajúci sa z oceánu. Daniel vzdáva poctu maliarovi Pieterovi Brueghelovi staršiemu – rovnako ako u Brueghela sú postavy Danielovho triptychu bežní ľudia. Tu, v 21. storočí, sú to turisti a stavební robotníci. V Bulharsku bol Daniel uznávaný ako umelec, vodca komunity a mentor. Daniel bol pevne presvedčený, že umelci by mali vytvárať a syntetizovať zmysluplné príbehy. Raz uviedol, že ak sa umelci nenaučia vynachádzať a syntetizovať význam – pre seba a pre iných, pre veľmi veľké skupiny ľudí – , potom bude táto existencia skôr nejakým druhom vegetovania než pulzujúcim životom.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- našli postavy z mytológie alebo historických legiend, ktoré by mohli mať súvis so súčasnou spoločenskou a politickou situáciou.
- stvárnil tento súvis maľbou, kresbou alebo kolážou. Môžu vytvoriť aj sériu obrázkov, ako v prípade daného umeleckého diela.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/to-bruegel-from-trilogythe-elusive-meaning-of-cause-and-effect-the-mating-season-of-the-leviathans-the-death-of-the-worker-x/>

Flo Kasearu < Fears of a Museum Director > (2014)

Flo Kasearu vytvorila sériu kresieb s názvom *Strach riaditeľa múzea*, v ktorých sa humorne pozerá na rôzne nebezpečenstvá a katastrofy, ako sú terorizmus, vojna a vandalizmus. Tieto zdanlivo komické scény majú hlbší význam: štýlom typickým pre novinárske karikatúry vyjadrujú obavy z neistej budúcnosti. Predstavujú celý rad extrémnych a katastrofických situácií, v ktorých by sa mohla ocitnúť akákoľvek verejná alebo súkromná inštitúcia, a poukazuje tak na hrozby, ktorým môže byť vystavená demokracia a sloboda.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- pokračovali v tejto sérii a nakreslili ďalšie nebezpečenstvá a katastrofy, ktoré by sa mohli stať

si vybrali inú inštitúciu, ktorá by mohla byť ohrozená, napr. budovu národného parlamentu, a zobrazili hrozby, ktorým by mohla čeliť.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/fears-of-a-museum-director/>

Yannis Gaitis < The Parade > (1983)

Olejomalba Yannis Gaitisa s názvom The Parade z roku 1983 je výstižnou alegóriou nebezpečenstva spojeného s nekritickým myslením a odcudzením v spoločnosti. Preľudnenosť, indoktrináciu a homogenizáciu tu vyjadruje dav identických ľudských bytostí stojacich v prekrývajúcich sa radoch. Gaitis dodáva tejto strnulej mase nádech humoru a umožňuje nám ju tak ľahšie stráviť. Týmto obrazom zaostruje na spoločenský systém, ktorý má tendenciu vtiesnať svojich občanov do jednej formy.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- našli fotografie masových zhromaždení a demonštrácií a urobili z nich koláž
- diskutovali o týchto otázkach: kedy sú takéto akcie prospešné pre spoločnosť? kedy sú nebezpečné?

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/the-parade/>

Dan Wolgers < Här slutar allmän väg (End of the public road) > (1995)

Dielo Dana Wolgersa môže vyvolať pocit neistoty. Návštevník výstavy sa tu môže stotožniť s vodičom vozidla, ktoré sa odráža v kovovej modrej značke umiestnenej na okraji cesty. Za touto značkou už cesta nie je prístupná verejnosti. Anonymný vlastník upozorňuje, že tu začína jeho súkromný pozemok. Je to zakázané územie, cez ktoré prejsť nie je povolené. Ak považujeme verejnú cestu za symbol civilizácie a právneho štátu, potom sa môžeme na túto fotografiu pozeráť ako na dvojzmyselnú výstrahu pred tým, s čím by sme sa mohli stretnúť za hranicou právnej istoty.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vo svojom okolí našli podobné príklady, kde sa končí verejný priestor
- si predstavili a namaľovali alebo nakreslili, čo leží za takýmito hranicami
- diskutovali o vplyve takýchto zákazov vstupu na občanov.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/end-of-public-road-iii/>

5. Masmédiá a demokracia

Olaf Metzel < Il Messagero, mercoledì 12. October 1988 > (1989)

Prepojeniu medzi mocou, médiami a verejnosťou sa venujú diela Olafa Metzela a Antoniho Clavého. Metzelova práca má explicitnejší a provokatívnejší tón: spravodajstvo transformuje do akejsi pozlátenej modly.

Olaf Metzel sa vo svojom umení pravidelne venuje vplyvu masmédií na to, ako verejnosť vníma každodenné udalosti a aké názory na ne si utvára. Jedno z jeho význačných diel s názvom Il Messagero, mercoledì 12. ottobre 1988 z roku 1989 tvoria kovové matrice na vytlačenie tohto talianskeho denníka v deň uvedený v názve. Dnešný nestranný pozorovateľ už na neprehľadnom a popraskanom povrchu tohto hliníkového reliéfu takmer nerozoznáva hlavné témy na maticiaciach – únosy, terorizmus a tragédie.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- si vybrali určitý deň a zhromaždili správy, ktoré nájdú v rôznych médiách Cieľom je neobmedziť sa iba na novinové publikácie, ale porovnať rôzne formáty prezentácie správ v rôznych oznamovacích prostriedkoch vrátane sociálnych médií.
- vytvorili podobnú koláž, ktorá zoskupí správy, ktoré našli
- diskutovali o tom, aký to má na čitateľov, poslucháčov či divákov vplyv.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/il-messagero-mercoledì-12-ottobre-1988/>

Antoni Clave < New York II > (1989)

Malba Antoniho Clavého hovorí o význame tlačových správ a ich šírení po celom mestskom priestore. New York II poukazuje na šírenie kultúry, jej neustály cyklus použitia, rýchleho opotrebovania a nahradenia niečím iným. Poetickosť popovej kultúry a používanie koláže – útržky novín a časopisov priamo aplikované na povrch obrazu – sú v súzvuku s umeleckou tvorbou amerického umelca Roberta Rauschenberga, ktorý tvoril v šesťdesiatych rokoch 20. storočia: obrázky akéhosi palimpsestu sa navzájom prekrývajú a sú akcentované ťahmi štetca, ktorý na ne nanáša výrazné farbivo.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- si vybrali určitý dátum a jednu tému, ktorá ich zaujíma
- zhromaždili články na tú istú tému, ktoré boli publikované v rôznych novinách
- vystrihli a nalepili tieto články na plátno alebo kartón
- vyplnili medzery tak, že do nich domalujú niečo, čo súvisí s článkami a odkazuje na danú tému
- diskutovali o tom, ako je táto téma prezentovaná v rôznych novinách a ako to pôsobí na čitateľa.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/new-york-ii/>

Anna Baumgart < Wall > (2008)

Odkaz na správy (text i fotografie) v novinách je tiež základom koncepcie diela Wall, v ktorom multimedialna umelkyňa Anna Baumgart stvárňuje ťažkú a tragickú situáciu, ktorá sa skutočne stala v konkrétnom okamihu európskej histórie. Pre svoje dielo použila slávnu fotografiu, vybrala z nej postavy, ktoré preliezajú cez okná alebo sa ponáhľajú preč so svojimi vecami, a pretvorila ich na sochy, pričom farbou pokryla len polovicu z každej z nich.

Na nohe jednej z postáv je vyrytý tlačnými písmenami názov tlačovej agentúry Reuters Forum a naznačuje, kde umelkyňa čerpala inšpiráciu pre svoje súsošie. Vizualnou referenciou je totiž fotografia v tlači, na ktorej skupina Berlínčanov v auguste 1961 uteká zo sovietskeho sektoru krátko pred výstavbou múru.

Anna Baumgart odkazuje na fotožurnalistický pôvod svojich sôch rozdelením každej postavy na dve jasné polovice: predná časť je vytvorená v sivých odtieňoch, pričom zadná strana postáv je biela. Toto rozlíšenie odráža dvojrozmerný pôvod skupiny a jej transpozíciu z fotografie do trojrozmerného priestoru.

Súsošie je síce oveľa abstraktnejšie ako pôvodná fotografia a napríklad nezobrazuje detailne tváre jednotlivých postáv, Anna Baumgart však docielila, že celkový dojem je pozoruhodne realistický, a to v neposlednej rade vďaka predmetom, ktoré postavy nesú, ako aj samotnej textúre škatúl a tašiek. Pocit naliehavosti a strachu, ktorý na fotografii prezrádzajú postoje a gestá týchto berlínskych občanov, bol zmiernený použitím živice. Stále však pozorujeme paniku ľudí, ktorí utekajú zo svojho domova navždy. Skutočnosť, že plastika neobsahuje pozadie, ktoré je zachytené na fotografii, stavia ešte viac do pozornosti samotné postavy.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- našli podobné scény, kde ľudia utekajú zo svojich domovov
- vytvorili malé modely týchto scén Môžu na to použiť jednoduchú krabicu na topánky a modelovaciú hmotu (napr. plastelínu).
- svoje výtvary zoradili ako pyramídu na niektorom ústrednom mieste vo svojej škole, aby vystavené práce mohli vidieť a porovnávať aj ostatní.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/wall-5-sculpture-ensemble/>

Frank Thiel < Berlin > (1990)

Fotografie svedčia o tom, že Berlínsky múr bola smrteľná prekážka, ktorá v predchádzajúcich desaťročiach symbolizovala hlbokú ideologickú priepasť medzi sovietskym blokom a Západom. V roku 1989 múr padol. Tento historický moment zachycuje Frank Thiel na niektorých svojich fotografiách v cykle Berlin z roku 1990. Thielove fotografie svedčia o jeho ojedinelej pozorovacej schopnosti a dokumentujú zmeny v mestskej krajine, ktorá je v neustálom pohybe. Ide o snímky, ktoré odrážajú obdobie transformácie a dejinnú a mestskú mozaiku, ktorú zmeny vytvárajú.

Jeho portréty zachytávajú nedokončenie, pominuteľnosť a zmenu a umožňujú pozorovateľovi vidieť a pochopiť historický vývoj v konkrétnej forme. Vďaka tomu sú jeho diela nesentimentálnymi súdobými svedeckými správami, ktoré sú súčasťou širšieho ideologického a architektonického naratívu.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vyhľadali alebo sami urobili fotografie ukazujúce mestský rozvoj v ich meste
- usporiadali fotografie ako fotopríbeh alebo fotoreportáž či výstavu o tomto vývoji alebo
- vytvorili umelecké diela o vplyve, ktorý mal pád Berlínskeho múru na Európu.

6. Demokracia a transformácia miest

Táto časť obsahuje umelecké diela, ktoré rôznymi spôsobmi ilustrujú vplyv, ktorý na život ľudí malo začlenenie ich krajiny do Európskej únie. Kriticky a skepticky a niekedy idealisticky zobrazujú rôzne aspekty mestskej krajiny, ako aj jej transformácie.

Nadezhda Oleg Lyahova < Motif I (State Machine) > (2008)

Motif I (State Machine) je súčasťou projektu s názvom Globally and on a Long-term Basis the Situation is Positive (Globálne a z dlhodobého hľadiska je situácia priaznivá), ktorý vznikol v rokoch 2007 až 2009. Tento projekt zahŕňa sériu krátkych videí nakrútených v uliciach Sofie, ako aj sériu digitálnych tlačí na plátne („motívov“) so statickými zábermi z uvedených videí.

Touto digitálnou tlačou umelkyňa poukazuje na excesy rozvoja miest a zasahovanie vlády do územného plánovania veľkomiest. Rady bagrov usporiadaných v horizontálnych šíkoch ako armáda mimozemšťanov v primitívnej videohre symbolizujú masovú stavebnú horúčku, ktorá vypukla v Bulharsku po jeho vstupe do Európskej únie.

Ako uviedla samotná Ljachovová:

„Pristúpením k EÚ 1. januára 2007 Bulharsko získalo štatút riadneho člena. A teda aj možnosť zúčastňovať sa na všetkých „osobitných“, „regionálnych“, „inovačných“, „cezhraničných“, „multikultúrnych“ projektoch zameraných na vykonávanie „noriem EÚ“ a zároveň využívať „širokú škálu príležitostí“, ktoré ponúka EÚ. (...)

Objavili sa teda podnikaví investori, ktorí priniesli všemožné vybavenie a ľudí. Začala sa intenzívna výstavba. V uliciach to rachotilo a burácalo. Mestskú zeleň nahradili betón a železo. Za hrmenia, v bahne a mrakoch prachu nadšení ľudia a stroje budujú tehlička po tehličke našu európsku budúcnosť.“

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vo svojej krajine a regióne našli príklady transformácie v dôsledku členstva v EÚ
- si pozreli webovú stránku: Čo robí Európa pre mňa, kde môžu nájsť informácie týkajúce sa miesta, kde žijú.
<https://what-europe-does-for-me.eu/sk/home>
- na základe toho vytvorili vlastné umelecké dielo. Formát a technika závisia od zvolenej témy.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/motif-i-state-machine/>

Rafal Olbinski < La Pologne dans l'U.E. > (2004)

Na tomto idylickom a idealistickom plagáte Európa v podobe ženy ponášajúcej sa na modely talianskych renesančných maliarov pokojne spí uprostred malebnej krajinky a z jej snov začínajú klíčiť symbolické budovy Poľska. Tieto budovy pochádzajú z poľského Svätokrížskeho vojvodstva, kde vyrastal Rafał Olbiński. Dielo predstavuje rozšírenie Európskej únie: noví členovia prichádzajú a otvárajú okná alebo dvere novej Európskej únie.

Učiteľský kútik:

Toto umelecké dielo môžete spojiť s predchádzajúcim.

Požiadajte študentov, aby

- si vybrali jeden z dvoch formátov – kritickejší s konštruktívnym prístupom alebo idealistický – a vytvorili vlastné umelecké dielo.

Vasilena Gankovska < An Afternoon at Burggarten #2 > (2007)

Dielo *An Afternoon at Burggarten #2* svedčí o schopnosti Gankovskej redukovat' komplexné architektonické črty a pozadia na uhladené línie, mriežky vytvárajúce akési plátno, na ktoré sa premieta spoločenský život a ideológia človeka. Umelkyňa prináša nový estetický, ale aj spoločensko-kultúrny pohľad na mestské krajiny a dominanty. Táto maľba zobrazuje mladých ľudí bezstarostne si užívajúcich pohodu na lúke viedenského parku Burggarten. Vytvára príjemnú víziu neformálnej demokratickej činnosti v mestskom prostredí.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- odfotovali školský alebo spoločenský život vonku Na fotografiách by malo byť mestské prostredie.
- premenili fotografiu na kresbu alebo maľbu.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/an-afternoon-at-burggarten-2/>

**Boris Missirkov and Georgi Bogdanov < Valchevs Family, Buzludzha Peak >
(From the "Weekend 2126" Series; Edition of 3 + 1) (2008)**

Táto digitálna fotografia autorskej dvojice Missirkov a Bogdanov sa vracia k inštitucionálnej architektúre komunistického režimu, konkrétne k budove-pomníku komunistickej strany Bulharska na vrchole hory Buzludzha (1981), ktorý sa v súčasnosti považuje za mimoriadny monumentálny relikv a ktorého futuristický ráz je akoby prevzatý zo sci-fi.

Na pozadí budovy v tvare UFO (akéhosi brutalistického, retrofuturistického lietajúceho taniera) sa v imaginárnej krajinke pohybuje niekoľko členov rodiny oblečených v tradičných ľudových krojoch, čím sa vytvára spojenie medzi futuristickou architektúrou a kultúrnym dedičstvom ľudí.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- si vybrali niektorú dôležitú budovu (napr. radnicu), ktorá súvisí s demokraciou v ich okolí, a odфотографovali ju
- využili svoju fantáziu a vymysleli príbehy o tejto budove
- sa presvedčili, že majú všetky potrebné práva na fotografovanie vybranej budovy
- vytvorili galériu s príbehom týkajúcim sa budovy.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/valchevs-family-buzludzha-peak/>

7. Demokratizácia umenia

Spôsob, ako sa umenie prejavuje v každodennom živote, v hlavných témach a spoločenských otázkach dneška, napríklad pokiaľ ide o vzťah medzi kultúrou a trhom, migráciu alebo rodinu, je charakteristickým znakom, ktorý sa s osobitným dôrazom prejavuje v nasledujúcich vybraných dielach.

Jaan Elken < Knock, Knock Knocking On Heaven's Door > (2007)

Umenie v súčasnosti zohráva významnú úlohu pri riešení politických a sociálnych otázok a jednou z jeho najúčinnejších a najznámejších foriem je grafiti. Jaan Elken vo svojom diele *Knock, Knock Knocking On Heaven's Door* dynamicky kombinuje techniky tažizmu (štýl abstraktného maľovania) a grafiti.

Elken sa po období, keď tvoril v hyperrealistickom štýle, zameril na grafiti. S týmto alternatívnym pouličným kultúrnym javom sa často stretával, keď žil v tallinskej štvrti Lasnamäe a cestou do svojho štúdia prechádzal popri múroch pomalovaných najrôznejšími symbolmi. Táto zmena umeleckého smerovania odráža vplyv pouličnej kultúry na jeho prácu.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vytvorili svoje vlastné grafiti ako maľbu Študenti by najprv mali získať určité základné informácie o grafiti, pretože tento spôsob maľby si vyžaduje špeciálne techniky.
- skombinovali maľbu s textom – posolstvom súvisiacim s demokraciou.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/knock-knock-knocking-on-heavens-door/>

Joep van Lieshout < Medicijnkastje (Medicine cabinet) > (1992)

Toto dielo sa spočiatku javí ako obyčajná lekárnička, kovová skrinka neutrálnej sivej farby, ktorá sa podobá na bežný priemyselný výrobok. Na prvý pohľad sa zdá, že ide o nenápadnú a konceptuálnu umeleckú prácu, pri ktorej autorstvo a osobnosť umelca zjavne chýbajú. Plastika však obsahuje fascinujúci rozpor. Keď lekárničku otvoríme, objavíme na vnútornej strane dvierok v ich dolnej časti vyrytý veľký podpis umelca. Táto lekárnička, pôvodne reprodukcia priemyselného výrobku, sa stáva vlastným umeleckým výrazom vďaka procesu kopírovania a duplikovania. Presahuje originál a nadobúda väčší rozsah, než mala pôvodne.

Joep van Lieshout v roku 1995 založil Atelier Van Lieshout, štúdio, ktorého misia je neustále spochybňovať pojem umeleckého génia. Cieľom je prinášať užitočné a imaginatívne umenie, pre ktoré by bol typický určitý zmysel pre humor a ktoré by slúžilo spoločnosti. Van Lieshout zaviedol multidisciplinárne postupy vytvárajúc diela na rozhraní medzi umením, dizajnom a architektúrou a skúmajúc tenkú líniu medzi umeleckou tvorbou a masovou výrobou funkčných predmetov.

Učiteľský kútik:

Toto umelecké dielo pripomína tzv. ready-mades (pozri Marcel Duchamp).

Požiadajte študentov, aby

- si vybrali nejaký predmet zo svojho každodenného života
- dali tejto veci nový kontext a význam s pozitívnym spoločenským posolstvom orientovaným na budúcnosť.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/medicijnkastje/>

ROZHOVOR

https://multimedia.europarl.europa.eu/sk/video/art-in-democracy-exhibition_EP156090

Marko Blažo < Warhol 1 > (2007)

Ústredným motívom holdu, ktorý Marko Blažo týmto dielom vzdáva Andymu Warholovi, je výroba a spotreba potravín, ktoré potravinársky priemysel a marketing transformujú na štandardizované výrobky a reklamné ikony. Dielo výslovne odkazuje na sériu 32 plechoviek polievky Campbell, ktorú americký umelec vytvoril v roku 1962 a ktorá sa dnes považuje za kľúčový medzník pop-artu.

Blažo zabalil plechovku polievky do antického stĺporadia ako do vonkajšieho pláštá evokujúceho rímsky starovek a klasické umenie a naznačil tak určitý druh prepojenia medzi klasickou a masovou kultúrou.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- našli podobné príklady v dejinách a dnešnom svete Zámerom je prepojiť umelecké a kultúrne dedičstvo s dneškom.
- vytvorili umelecké dielo, v ktorom spoja obidve veci.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/warhol-1/>

Ruth Bianco < Lines of Migration > (2020)

Migrácia a jej hlboký vplyv na rodiny a spoločnosti sú jednou z hlavných tém tvorby maltskej umelkyne Ruth Biancovej. Toto umelecké dielo spája rôzne aspekty migrácie a hovorí tak o presunoch ľudí, ako o sťahovaní vtáctva. Počas pandémie ochorenia COVID-19, ktorá podrobila pohyb ľudí a ich životný priestor prísnej kontrole, sa otázka migrácie stala ešte polemickejšou a situácia na hraniciach neistejšou. Kompozícia tejto práce zhromažďuje fragmenty týchto aktuálnych udalostí a vizuálne tak znázorňuje naratívy, ktoré – napriek trhlinám medzi nimi – zostávajú vzájomne prepojené.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- vytvorili vlastnú koláž alebo asambláž na tému migrácie
- nezapudli na prvky, ktoré sú relevantné a mali by sa zdôrazniť, napr. dôvody odchodu, rozhodovanie o tom, čo si vziať so sebou na cestu, nebezpečenstvá, s ktorými sa môžeme stretnúť počas cesty...

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/lines-of-migration/>

ROZHOVOR

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156088

Edith Karlson < Family > (2019)

Toto umelecké dielo skúma rodinné väzby z nezvyčajného uhla pohľadu. Edith Karlson často pracuje s postavami, ktoré sú príšerami alebo zvermi či už z dávno vyhynutej fauny alebo zo stredovekej ikonografie oblúd, ktoré si neskôr vypožičala fantastická literatúra a kinematografia. Jej plastiky sú niekedy opisované ako bájky, najmä ak jej zvieratá alebo bytosti majú ľudské vlastnosti a správajú sa ako ľudia, aby sa mohli kriticky vyjadrovať k súčasnej spoločnosti.

Učiteľský kútik:

Požiadajte študentov, aby

- zozbierali rodinné fotografie z minulosti a súčasnosti
- vytvorili galériu – usporiadali fotografie v chronologickom poradí
- k fotografiám umiestnili legendy, čiže text vysvetľujúci spoločenské zmeny a vývoj v priebehu času.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/family/>

ČASŤ 2

Rozhovory s umelcami

V tejto časti sú opísané možnosti, ako využiť rozhovory, ktoré poskytli niektorí vystavujúci umelci. Ich posolstvá zachytávajú rôzne spôsoby, akými ich umelecké diela súvisia s demokraciou. Rozprávajú o tom, čo pre nich znamená byť umelcom a ako ich umenie vplýva na spoločnosť a politiku v súčasnom svete. Pochádzajú z rôznych krajín a prostredí a v ich názoroch sa odrážajú ich osobné skúsenosti, ktoré pretavili do svojich vizuálnych prejavov.

Diskusie v triede sa môžu odvíjať od kľúčových výrokov, ktoré sme vyňali z rozhovorov, a hlavných posolstiev, ktoré sme zvýraznili. Po každom rozhovore je uvedených 5 otázok súvisiacich s kľúčovými výroky. Ide o príklady otázok, ktoré môžu slúžiť na začatie diskusie so študentmi. Niektoré z nastolených otázok si môžu vyžadovať ďalší rešerš. Na poslednej strane preto nájdete zoznam dodatočných zdrojov s užitočnými odkazmi.

EP-156086 – Art in Democracy výstava: Françoise Schein

Umelecké dielo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/ideoglyphe-europeen/>

Rozhovor:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156086

Kľúčové slová použité vo videu:

„Chýbali mi všetky **jazyky**. Chýbali mi dokonca i naše bláznivé **dejiny v Európe**. Viete, nebola som Francúzskou, možno som bola Belgičankou, ale nemala som pocit, že som Talianka, Polka či Španielka. **Bola som všetkými.**“

„V roku 1989 [keď sa rozpadlo ZSSR], ako som už povedala, bolo pre mňa veľmi zaujímavé pozorovať citlivé poznanie, že Európa nie je len o Francúzsku, Nemecku a Poľsku. **Je oveľa viac o ľuďoch, ktorí sa tu pohybujú a určitým spôsobom vytvárajú iné druhy nevedomých území.**“

„Úprimne si myslím, že **demokracia je jediným spôsobom, ako byť – ako byť ako národ, ako kontinent**. V demokracii môžeme všetci, vy i ja, vyjadriť to, čo si myslíme. **Máme právo na slobodu presvedčenia a prejavu**. Samozrejme, je veľa ľudí, ktorí majú právo vyjadriť svoj názor, a ide o komplexnú otázku, ale je to jediný spôsob politiky, ako zabezpečiť fungovanie Európy. Myslím si, že demokracia je jediný spôsob, iný nie je.“

„**A nikdy by sme nemali zabúdať na to, že Európa bola v skutočnosti vytvorená na ochranu a vytvorenie obrovského kontinentu**. Viete, Európu tvorí 450 miliónov ľudí a v porovnaní s ďalšími veľkými veľmocami, ako sú Amerika a Rusko a Čína, je veľmi dôležité, aby Európa existovala. Myslím si, že ak ľudia tomu nerozumejú, musia byť slepí, pretože **musíme byť spolu, žiadne „ale“ neexistuje.**“

Otázky na diskusiu v triede:

1. Ako chápete vyhlásenie umelkyne „Bola som všetkými“?
2. Čo umelkyňa myslí, keď hovorí o „ľuďoch, ktorí sa pohybujú a vytvárajú nové územia“?
3. Akú úlohu zohráva podľa umelkyne sloboda prejavu v Európe?
4. Prečo bola založená Európska únia? Porovnajte názor umelkyne s historickými udalosťami.
5. Prečo umelkyňa poukazuje na to, že je dôležité „byť spolu“, ako na jedinou možnosť v Európe?

EP-156094 – Art in Democracy výstava: Hannah Collins

Umelecké dielo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/power-is-work-work-is-power-diptych/>

Rozhovor:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156094

Kľúčové slová použité vo videu:

„Myslím si, že mojím poslaním bolo vždy hovoriť o **moci a byť súčasťou systémov, ktoré ju podporujú**. A moja práca s tým súvisí. Súvisí s tým, že **nám ľuďom je daná moc alebo určite je nám poskytnutý priestor na rozmýšľanie a pozorovanie, vďaka čomu sa rozhodujeme. Nehovorí nám však, čo si máme myslieť.**“

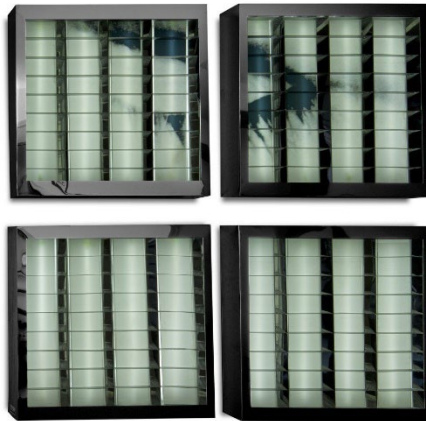
„Tá dlhá parochňa je parochňa **sudcu**, [...] A tá kratšia kučeravá parochňa je parochňa **obhajcu**. To znamená osoby, **ktorá hovorí s mocou**, a osoby, **ktorá vynáša rozsudky.**“

„Som úplná zástankyňa **volieb**. Som úplná zástankyňa **Parlamentu**. Myslím si, že vzhľadom na ostatné systémy, ktoré vidíme, **máme veľké veľké šťastie, že ich máme a musíme ich podporovať** všetkými dostupnými prostriedkami – našou **prácou, protestami**, účasťou vo voľbách, všetkými spôsobmi, ktorými musíme **hovoriť o spoločnosti a prispievať k spoločnosti, ktorej sme súčasťou.**“

Otázky na diskusiu v triede:

1. Ako umelkyňa chápe moc, systémy a jednotlivých ľudí? Aké sú ich vzťahy a aké sú ich práva a povinnosti?
2. Akú moc majú ľudia v demokraciách?
3. Akým spôsobom sudca a obhajca zobrazení v týchto umeleckých dielach zosobňujú moc, o ktorej umelkyňa hovorí?
4. Viete uviesť aj iné spôsoby, než je účasť vo voľbách a na protestoch, ktorými môžu jednotlivci prispieť k formovaniu spoločnosti, v ktorej žijeme? Ako vy sami k nemu prispievate?
5. Prečo je podľa umelkyne Parlament taký dôležitý? Prečo je podľa vás pre európsku demokraciu dôležitý hlavne Európsky parlament?

EP-156092 – Art in Democracy výstava: Costas Mantzalos (two/four/two)

Umelecké dielo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/believe-in-me/>

Rozhovor:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156092

Kľúčové slová použité vo videu:

„Avšak rovnako ako demokracia **naďalej odzrkadľuje moc investovanú do ľudí**, ktorá sa vyznačuje **uznaním rovnosti názorov a presvedčení**.“

„Naša práca v posledných 10 až 15 rokoch v mnohých prípadoch zahŕňala proces, v rámci ktorého sa **umelecké dielo stalo objektom série interaktívnych podujatí, ktoré umožnili účasť publika a interakciu s ním**.“

„Vidieť, že **súčasnú umeleckú prax v 21. storočí majú úplne nový prístup k sociálnym a politickým otázkam** [...]“

„V 21. storočí čelíme všeobecnej kríze zasahujúcej rôzne inštitúcie.“

„**Každý jeden z nás je zodpovedný za túto planétu, takže my osobne sme zodpovední za jej budúcnosť a jej kontinuitu**. My sme obyvateľmi Európy, politikmi, poslancami i vedúcimi predstaviteľmi.“

„**A súlad medzi tým, čo robí ruka a čo hovorí hlava, nastane len vtedy, keď mediátorom bude srdce**.“

Otázky na diskusiu v triede:

1. Akým spôsobom vyjadril umelec v rozhovore svoje chápanie demokracie?
2. Aké výhody majú podľa vás umelecké diela, ktoré umožňujú aktívnu účasť publika a interakciu s ním? Poznáte príklady interaktívnych umeleckých diel, ktoré mali vplyv na publikum? Pokúste sa nájsť niekoľko príkladov a diskutovať o ich dosahu na spoločnosť.
3. Na aké nové prístupy v súčasnom umení odkazuje umelec? Akú dôležitosť majú z hľadiska dnešnej demokracie v Európe?
4. Do akej miery sa cítite byť zodpovední za tento kontinent a jeho budúcnosť? Čo môžete aktívne urobiť vy na jeho ochranu a čo môžu urobiť umelci a politici?
5. Na čo odkazuje umelec, keď hovorí o srdci ľudí ako o mediátorovi? Akú úlohu v tejto súvislosti zohráva umenie?

EP-156090 - Art in Democracy výstava: Joep van Lieshout

Umelecké dielo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/medicijnkastje/>

Rozhovor:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156090

Kľúčové slová použité vo videu:

*„**Byť umelcom je vždy ťažké** [...] Je to naozaj povolanie, v ktorom **skutočne musíte veľmi ťažko bojovať**, ale tento boj, tento zápas je práve to, čo ma láka, čo ho robí zaujímavým.“*

*„Ako umelec to nemáte vždy finančne jednoduché, pretože **umenie nie je niečo, čo ľudia potrebujú**, ako napríklad žiletky, chlieb alebo víno.“*

„Myslím si, že demokracia sa musí pozrieť aj na seba.“

„Myslím si, že je tiež dôležité vrátiť sa k základným hodnotám demokracie: rovnosť, sloboda prejavu, sloboda vzdelávania, rovnaké možnosti pre všetkých [...].“

*„Domnievam sa, že **ak chcete, aby svet počúval váš názor, musíte hovoriť nahlas**. Hlas jednej krajiny, akou je moje rodné Holandsko, veľmi nepočuť, ale **hlas zjednotenej Európy, ktorú tvorí veľká skupina národov, môže svet trochu zmeniť**.“*

Otázky na diskusiu v triede:

1. Ako chápe umelec svoje povolanie?
2. Aký je váš názor na potrebu umenia, najmä v demokratických spoločnostiach?
3. Ako by ste vysvetlili výrok umelca, že „*demokracia sa musí pozrieť aj na seba*“?
4. Aké sú podľa vás základné hodnoty demokracie? Súhlasíte s hodnotami, ktoré uviedol umelec? Prečo je dôležité opierať sa o základné hodnoty demokracie?
5. Čo umelec myslí tým, keď hovorí, že musíme „*hovoriť nahlas*“? Ako môže zjednotená Európa zmeniť svet k lepšiemu?

EP-156088 – Art in Democracy výstava: Ruth Bianco

Umelecké dielo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/collections/lines-of-migration/>

Rozhovor:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156088

Kľúčové slová použité vo videu:

„[...] v tomto mojom súčasnom diele pracujem s kolážou. [...] Vidím v nej paralelu s pluralitou súčasného života v multikultúrnych prostrediach.“

„[...] migrácia však nie je len o prekračovaní hraníc, ale skôr o tom, ako spolunažívame v priestore, ako spolunažívame vo svete, ako vytvárame priestor, v ktorom spolu žijeme s našimi rozdielmi, najmä v našich rastúcich multikultúrnych prostrediach a so spoločnými problémami.“

„Moja práca súvisí s demokraciou tým, že poukazuje na prepojenosť.“

„Povedala by som, že Európsky parlament považujem za obhajcu našej európskej demokracie.“

„Umenie predstavuje jedinečný spôsob sprostredkúvania posolstiev.“

Otázky na diskusiu v triede:

1. Umelkyňa vidí paralelu medzi technikou koláže a „pluralitou súčasného života v multikultúrnych prostrediach“. Čo tým myslí?
2. Do akej miery súhlasíte s umelkyňou, že „migrácia nie je len o prekračovaní hraníc“?
3. Tvrdí, že jej „práca súvisí s demokraciou tým, že poukazuje na prepojenosť“. Vidíte spojenie medzi migráciou a prepojenosťou?
4. Ako Európsky parlament obhajuje európsku demokraciu?
5. Do akej miery môžu umelecké diela sprostredkovať posolstvá? Môžu mať umelecké diela vplyv na našu spoločnosť? Viete uviesť nejaký príklad?

ČASŤ 3

Plán vyučovania

Skúmanie demokracie v umení a prostredníctvom umenia

Ciel: Pomôcť študentom pochopiť koncept demokracie a jej význam pre spoločnosť. Prehĺbia svoje chápanie vďaka príslušným umeleckým dielam a prostredníctvom súvisiacich umeleckých aktivít, ktoré skúmajú rôzne aspekty demokracie.

Trvanie: 3 až 6 týždňov – v závislosti od vyučovacích hodín týždenne (každá 45 – 60 minút) a intenzity úvah o rôznych témach

Vek: 16 – 18 rokov

Materiál:

- Prístup k online galérii umeleckej zbierky Európskeho parlamentu a k informačnému materiálu o výstave ‚Art in Democracy‘
- Umelecké potreby (papier, kresliace potreby, farby, štetce, recyklované materiály atď.)
- Prístup k počítaču alebo tabletu na účely výskumu (nepovinné)
- Priestory na umiestnenie plagátov a na výstavu umeleckých diel

Postup:

Cieľom prvej hodiny je zvoliť si tému a začať. Nasledujúce vyučovacie hodiny môžu mať rôzny prístup v závislosti od skutočných vyučovacích a vzdelávacích podmienok.

Hodina č. 1

- Brainstorming o demokracii a súvisiacich hodnotách
 - Hodinu začnite zapojením študentov do diskusie o demokracii. Položte otázky ako: „Čo je demokracia?“ „Prečo je v spoločnosti dôležitá?“ „Ako môžeme charakterizovať demokratický systém?“ „Aké sú riziká nedemokratickej spoločnosti?“ Ich odpovede napíšte na tabuľu.
 - Pustite pár online rozhovorov s umelcami, ktorí vytvorili niektoré z umeleckých diel. Študenti by potom o nich mali diskutovať a porovnať názory umelcov so svojimi vlastnými názormi, ktoré sa predtým zapísali na tabuľu. Niekoľko usmernení k pedagogickému používaniu rozhovorov nájdete v **časti 2** týchto pedagogických osnov.
<https://art-collection.europarl.europa.eu/en/spotlights/>
Prezentácia výstavy ‚Art in Democracy‘ (15 – 20 minút)
 - Prepojte odpovede študentov s výstavou organizovanou Európskym parlamentom a s vybranými umeleckými dielami zo zbierky súčasného umenia. Výstavu nájdete na príslušnej webovej stránke:
<https://art-collection.europarl.europa.eu/sk/exhibitions/art-in-democracy/>
- Uvedte názov a témy, do ktorých umelecké diela patria:
Art in Democracy
Boj za demokratické hodnoty očami súčasných európskych umelcov
 1. Európska únia Projekt budovania Európy Demokracia a jej pravidlá hry
 2. Občianska a politická angažovanosť
 3. Vzťah občanov k verejnej správe a spravodlivosti
 4. Riziká a nebezpečenstvá pre demokraciu Odpor občianskej spoločnosti proti útlaku
 5. Masmédiá a demokracia
 6. Demokracia a transformácia miest
 7. Demokratizácia umenia

- Požiadajte študentov, aby si prečítali úvod ku každej téme na webovej stránke. Potom by si mali vybrať 4 až 5 tém (v závislosti od veľkosti skupiny), o ktorých si myslia, že sú najrelevantnejšími témami súvisiacimi s demokraciou a na ktoré by sa chceli na ďalších hodinách zamerať. Pri výbere musia študenti vyjadriť svoj názor na otázky súvisiace s demokraciou a väčšinovým hlasovaním si ako trieda zvolia svoje obľúbené témy.

Plán všetkých nasledujúcich hodín

Skupinová práca

Krok 1 – výber témy

- Vybrané témy napíšte rôznymi farbami na tvrdý papier a rozložte ich po laviciach. Požiadajte študentov, aby sa presunuli k laviciam s témami, ktorým by sa chceli venovať. V každej skupine by mal byť približne rovnaký počet študentov. Niektorí z nich možno budú musieť dosiahnuť kompromis, čo je tiež dôležitým aspektom demokratického rozhodovania.

Krok 2 – výber umeleckého diela

- Keď sa študenti rozdelia do skupín, požiadajte ich, aby sa oboznámili s umeleckými dielami, ktoré boli k ich téme priradené. Mali by o umeleckých dielach diskutovať a potom sa rozhodnúť, na ktoré sa zamerajú.
- Svoje umelecké dielo by si mali vytlačiť, nalepiť ho na veľký kartón a spísať hlavné dôvody, prečo si vybrali práve toto dielo. Cieľom je, aby počas celej ich skupinovej práce sledovali svoje rozhodovacie procesy a aby ich na konci odprezentovali pred celou triedou.

Praktická práca s umeleckými dielami

Krok 1 – analýza

- Požiadajte študentov, aby svoje vybrané umelecké dielo zanalyzovali v praxi: mali by si vybrať vizuálne prvky a ceruzkou alebo pastelkou nakresliť ich zväčšeninu na samostatný papier. Ak máte k dispozícii spätný projektor, môžete si s ním pomôcť pri nákrese obrysov.
- Izolácia a zväčšenie rôznych detailov posúvajú existujúce umelecké dielo na novú úroveň – vznikne nová vizuálna skúsenosť, ktorá prináša nový pohľad, pretože doposiaľ skryté detaily sú zrazu viditeľnejšie.

Krok 2 – interpretácia

- V ďalšom kroku by si študenti mali vytvoriť vlastné umelecké diela ako vlastný vizuálny výklad pôvodného diela. Môžu sa inšpirovať pôvodnými prvkami a ďalej ich rozvíjať. To môžu dosiahnuť rôznymi technikami, ako je kresba, maľovanie, koláž, fotografia, krátke videá (napr. Reels), menšie umelecké inštalácie. Cieľom je nájsť vlastnú definíciu demokracie a súvisiacich hodnôt. Rôzne podnety na interpretáciu možno nájsť v časti 1 týchto pedagogických osnov v „učiteľskom kútiku“ pri každom umeleckom diele.

Závěrečné hodina/hodiny

Študenti odprezentujú výsledky svojej skupinovej práce pred triedou. Po každej prezentácii by sa mala uskutočniť diskusia s ostatnými skupinami.

V závislosti od intenzity práce môže byť potrebná druhá vyučovacia hodina, aby sa ohodnotili všetky práce rôznych skupín.

Nepovinné

Spolupracujte s učiteľmi iných predmetov, aby ste prehĺbili prístup k všeobecnej téme a postavili prácu vykonávanú v umeleckých triedach na faktoch získaných z iných vyučovacích hodín, napríklad z dejepisu alebo spoločenských vied.

Plán vyučovania by sa mohol použiť aj ako projektová práca s multidisciplinárnym prístupom s cieľom rozšíriť skúsenosti študentov.

Jeden až dvaja študenti by mohli byť pozorovateľmi celého procesu. Podobne ako novinári by si po skončení projektu mohli pripraviť vlastnú vizuálnu prezentáciu svojich pozorovaní – o tom, do akej miery bola práca v triede úspešná a čo sa študenti dozvedeli o demokracii. Výsledok projektu by sa mohol sprístupniť aj širšiemu publiku, napr. na webových stránkach školy, v školskom časopise atď.

Návrhy na vhodné umelecké diela pre výstavu

John Goudie Lynch (*1946)

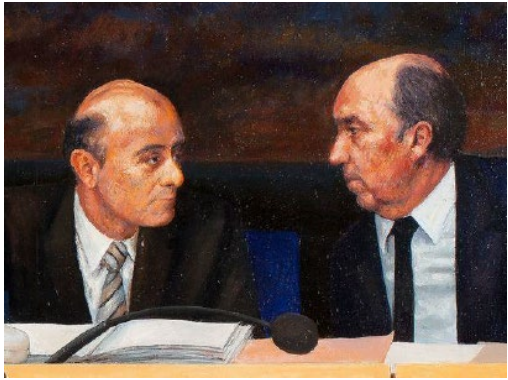
Holandsko

Hémicycle Strasbourg, 1987

Olej na doske,

96 x 194 cm

Izolácia a zväčšenie rôznych detailných prvkov – nové obrázky poskytujú podrobnejší pohľad a vyvolajú v divákovi zobrazenej plenárnej schôdze iný dojem.

Možné následné kroky:

Príklad 1

Nájdite obrázky zo skutočnej plenárnej schôdze Európskeho parlamentu v Štrasburgu.

Študenti môžu urobiť rovnaké cvičenie napr. s fotografiou č. 3 – izolovať a zväčšiť niektoré osoby zobrazené na fotografii. Dajte ich do súvislosti s ľuďmi v malbe. Čo vyjadrujú všetky tieto obrazy o demokracii a demokratických procesoch?

Príklad 2:

Nájdite obrázky rôznych európskych národných parlamentov – niektoré príklady sú uvedené nižšie

Rakúsky parlament

Belgicko – Flámsky parlament

Belgický parlament

Bulharské Národné zhromaždenie

Český parlament

Nemecký parlament

- Porovnajcie obrázky (architektúra, usporiadanie miest na sedenie, národné symboly atď.) a prepojte ich s demokratickými postupmi v politickom rozhodovaní.
- Vytvorte koláž alebo plagát s vašimi zisteniami alebo
- vytvorte model novej parlamentnej štruktúry, ktorá prispieva k demokratickému rozhodovaniu.

Príklad 3

Vytvorte karikatúru alebo plagát s nápisom:

- Vyberte si súčasnú tému politických diskusií, ako je umelá inteligencia, a predstavte si, o čom zobrazení ľudia uvažujú alebo hovoria.
- Mohli by ste to spojiť s hlbšou diskusiou o pop-arte. Roy Lichtenštajnsko je príkladom umelca, ktorý takýto formát použil.
- V dejinách umenia však môžete nájsť aj iné príklady.

Prenehajte slovo umeniu

Ďalšie umelecké diela, ktoré by mohli byť vhodné pre uvedené cvičenia

Anna Baumgart (*1966)

Poľsko

Wall [5 sculpture ensemble], 2008

Akrylová živica a akrylová farba, 123 cm

Ruth Bianco (*1954)

Malta

Lines of Migration, 2020

Kolážový diptych – montáž na ručnom papieri,
160 × 250 cm

Flo Kasearu (*1985)

Estónsko

Fears of a Museum Director, 2014

Ceruzka, papier

650 × 500 mm (každý)

ĎALŠIE ZDROJE

EU

- <https://together.europarl.europa.eu/sk/>
- <https://youth.europarl.europa.eu/sk/home.html>
- <https://what-europe-does-for-me.eu/sk/home>
- https://www.europarl.europa.eu/infographic/legislative-procedure/index_sk.html

Vyučovanie umenia a demokracie

- <https://www.living-democracy.com/>
- https://learning-corner.learning.europa.eu/index_sk
- A short guide to the EU - downloadable pdf
https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/short-guide-eu_sk
- <https://www.coe.int/en/web/reference-framework-of-competences-for-democratic-culture>
- <Democracy is yours> animated video, Anne Frank House
<https://www.youtube.com/watch?v=C4YwdbR2fl8>
- Art of Democracy Festival on Tour in Graz, Austria 2022
<https://artofdemocracy.eu/>
- Ted talk playlist < Why is art important to democracy >
https://www.ted.com/playlists/733/why_art_is_important_to_democracy
From this playlist:
The good and the bad government - Lorenzetti's frescos in the Siena town hall
https://www.ted.com/talks/anthony_d_romero_this_is_what_democracy_looks_like?referrer=playlist-why_art_is_important_to_democracy&autoplay=true
- Interview - With Klaus Staeck, Artist and Publisher
<https://www.dw.com/en/activist-artist-klaus-staeck-still-provokes-at-80/a-42518822>
- Disney Parks | How-To Draw Cartoons Series
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLflf8xbnbx65Z2oa2F9uqKZxJJn-4Nynr>

Odkazy na dejiny umenia

- *The Allegory of Good and Bad Government*, in Siena's Palazzo Pubblico 1338-1339, Ambrogio Lorenzetti
- *David*, 1501-1504, Michelangelo Buonarroti
- *Liberty Leading the People*, 1830, Eugène Delacroix
- *Nie wieder Krieg!*, (*Never again War!*), 1924, Käthe Kollwitz, Poster, Chalk and brush lithograph
- *Und Neues Leben Blüht aus den Ruinen* (*And New Life Blooms from the Ruins*), 1980, Klaus Staeck
- *Guernica*, 1937, Pablo Picasso
- *Dove*, 1949, Pablo Picasso
- *Demokratie ist lustig* (*Democracy Is Merry*), 1973, Joseph Beuys
- *Get off your rat's ass and VOTE!*, 2006, Banksy

SPOLOČNE ZA DEMOKRACIU

Pridajte sa

[spoločne.eu](https://spolocne.eu)

Európsky
parlament